

Nağdsız hesablaşmalara keçmək zamanın tələbidir

Ölkəmizdə gedən iqtisadi islahatlara, bu istiqamətdə Vergilər Nazirliyinin atdığı addımlara nəzər salmaq üçün Milli Məclisin iqtisadi siyasət komitəsinin sədri, akademik Ziyad Səmədzadəyə müraciət etdik.

- Ziyad müəllim, 2012-ci ilin ilk rübünün nəticələri işığında respublikamızın sosial-iqtisadi vəziyyətini necə qiymətləndirmək olar?

- Son illərdə ölkəmizdə maliyyə sabitliyinin, ölkənin dayanıqlı inkişafının, güclü maliyyə potensialı sisteminin qurulması üçün çox mühüm addımlar atılmaqdadır. Respublikamızın Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən məqsədyönlü iqtisadi islahatlar nəticəsində yeni iqtisadi münasibətlər formalaşmış, mülkiyyət çoxnövçülüyü təmin edilmiş, azad rəqabət şəraiti yaradılmış və biznes mühitinin əlverişliliyinin artırılması istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirilərək özəl sektorun davamlı inkişafına nail olunmuşdur. Milli iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinin təmin edilməsi, rəqabət qabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi, dünya təsərrüfat sistemində səmərəli inteqrasiyası və digər amillər Azərbaycanın inkişaf baxımından yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu şərtləndirir.

Ölkəmizdə gedən sürətli inkişaf 2012-ci ilin birinci rübündə də davam edib. Cənab Prezident İlham Əliyev Nazirlər Kabinetinin 2012-ci ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclasında düzgün qeyd etmişdir ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı əvvəlki illərdə olduğu kimi dinamik inkişaf etməkdədir. İclasda dövlət başçısı bir neçə fundamental məsələyə toxunmuşdur. Ölkə iqtisadiyyatının strukturunun təkmilləşdirilməsi, neft-yanacaq kompleksinin yenidən qurulması, qeyri-neft sektorunun çoxşaxəli inkişafının təmin olunması, özəl sektora dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, milli sahibkarlığın ixrac potensialının gücləndirilməsi, sosial infrastrukturun tamamilə yenilənməsi və digər mühüm istiqamətlər üzrə yeni vəzifələr müəyyən olunmuşdur.

- Qeyri-neft sektorunun inkişafını necə proqnozlaşdırmaq olar?

- Hazırda neft iqtisadiyyatının əsas aparıcı sahəsi olsa da, yaxın vaxtlarda ağırlıq mərkəzinin qeyri-neft sektorunun üzərinə düşməsi labüddür. Ölkə hökuməti qeyri-neft sektorunun inkişaf dinamikası, strukturu barədə araşdırmalar aparır. Təbii resursların istifadə həddi var. Ölkəmizin kifayət qədər neft-qaz ehtiyatları var. Amma tarazlı inkişaf, müasir və gələcək dünyanın tələblərinə cavab verən iqtisadiyyat qurmaq üçün qeyri-neft sektoru sürətlə inkişaf etdirilməlidir.

Biz ilkin mərhələdə neft istehsalını artırıdığımız, hasilatın yüksəlməsi, təbii ki, iqtisadi artıma təsir etdi. Hasilat sənayesində bir qanunauyğunluq var - bir müddət artım olur, sonra yeni yataqların istifadəyə verilməsi, texniki işlər və digər proseslərlə əlaqədar azalma baş verir. Ölkəmizdə baş verən proseslərin məntiqi məzmunu ondan ibarətdir ki, hasilat sənayesinin azalması qeyri-neft sektorunun yüksək artımı fonunda müşahidə olunur. Bunu ötən ilin və cari ilin birinci rübünün nəticələrində də görmək mümkündür. Yanvar-mart aylarında ümumi daxili məhsul istehsalında qeyri-neft sektorunda 7,7% artım qeydə alınıb, eyni zamanda, qeyri-neft sənayesində artım tempi 16%-dən çox olub. Bu, son illər ərzində ən böyük göstəricilərdir. Bizim proqnozlara görə, qarşıdakı illər üzrə qeyri-neft sektorunun artım tempi daha da artacaq, hər il orta hesabla 7-8% artım gözlənilir. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, qeyri-neft sektorunun hər faizinin artması daha böyük həcmdə məhsul kütləsinin əldə olunmasına səbəb olacaq. Bu tendensiya ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişafını təmin etməklə bərabər, digər sahələrin inkişafına da böyük yol açmış olacaq.

- İqtisadi inkişafda vergi sisteminin rolu nədən ibarətdir?

- Vergi sistemi Azərbaycanın iqtisadi siyasətinin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Ümumiyyətlə, vergi sisteminə son illər aparılan islahatların əhəmiyyətini xüsusi qeyd etmək istərdim. Çox qısa müddət ərzində Azərbaycanda dayanıqlı, çevik vergi sistemi yaradılıb. Azərbaycan hökuməti vergi sisteminin təkmilləşdirilməsi və ən qabaqcıl dünya ölkələrinin təcrübəsinin öyrənilərək tətbiq edilməsi üçün davamlı işlər görür. Vergi Məcəlləsinə son illər edilən dəyişikliklər, vergi qanunvericiliyinin dünya standartlarına uyğunlaşdırılması, ən müasir informasiya texnologiyalarının tətbiq olunması ilə bağlı işlər xeyli genişlənilib. Milli Məclisin iqtisadi siyasət komitəsində davamlı

olaraq vergi inzibatçılığının təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar müzakirələr aparılır, ölkəmizdə ən mütərəqqi vergi sisteminin qurulması üçün yeni təkliflər irəli sürülür, buna uyğun müvafiq qərarlar qəbul olunur. Bütün bunlar vergi mədəniyyətinin artmasına, inzibatçılığın daha da təkmilləşdirilməsinə öz müsbət töhfəsini verir.

Ölkə iqtisadiyyatının inkişafında, büdcənin formalaşmasında Vergilər Nazirliyinin xətti ilə yığılan vəsaitlərin həcmi artır. Cənab nazir Fazil Məmmədovun Nazirlər Kabinetinin iclasında çıxışı zamanı qeyd etdiyi kimi, ölkəmizdə sahibkarlıq sektorunun yüksək inkişafı, iqtisadi fəallığın artması, xüsusilə də regionlarda kiçik və orta sahibkarlığın fəaliyyətinin güclənməsi vergi daxilolmalarının əhəmiyyətli dərəcədə artımına səbəb olub. Artıq qeyri-neft gəlirləri büdcə daxilolmalarında mühüm yer tutmağa başlayıb. Bu müsbət dinamika 2012-ci ilin birinci rübündə də müşahidə olunub, hesabat dövrü ərzində qeyri-neft sektorundan büdcəyə vergi daxilolmalarının həcmində 16%-dən çox artım qeydə alınıb. Yeni bu onu göstərir ki, respublikamızda iqtisadiyyatın neftdən kənar sahələrində inkişaf daha yüksəkdir, qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi ilə bağlı həyata keçirilən strategiya düzgündür.

- Nağdsız hesablaşmalar bazarının vəziyyətini necə qiymətləndirmək olar?

- Nağdsız hesablaşmalar ölkədə vergi mədəniyyətini, alıcılıq mədəniyyətini yüksəldən amildir. Məlum olduğu kimi, dövriyyədə nağd pul kütləsinin həcmnin çox olması bir sıra neqativ hallara gətirib çıxarır, vergidən yayınmalara səbəb olur, iqtisadiyyatın inkişafını ləngidir və s. Ona görə də nağdsız hesablaşmalarla bağlı görülən tədbirlərin əhəmiyyəti böyükdür. Bu sistemin inkişaf etməsi vergitutma bazasının genişlənməsinə, vergiyə cəlb olunan gəlirlərin düzgün müəyyən edilməsinə, şəffaflıq və etibarlılığa möhkəm zəmin yaradır.

Nağdsız hesablaşmaların stimullaşdırılması birbaşa dövlət başçısının nəzarətində olan məsələdir və bununla bağlı imzalanmış sərəncamda da bu məsələlərin həll edilməsi üçün konkret vəzifələr müəyyən olunub. Cənab Prezidentin tapşırığına uyğun olaraq, bu istiqamətdə xeyli işlər görülüb. Vətəndaşların ödəniş kartlarının sayının çoxalması, lazımı infrastrukturun yaradılması dövriyyədə olan nağd pul kütləsinin həcmnin azalmasına səbəb olub. Bu məsələdə mən Vergilər Nazirliyinin gördüyü işləri çox yüksək qiymətləndirirəm. Nazirlər Kabinetinin iclasında dövlət başçısı da bunu razılıqla qarşıladı. POS-terminalların quraşdırılması ilə bağlı vəziyyət xüsusilə müsbət qarşılandı. Etiraf etmək lazımdır ki, bu gün ölkəmizdə POS-terminal şəbəkəsi çox genişdir və artıq hava limanından tutmuş nəqliyyat, xidmət sahələri və ticarət obyektləri POS-terminallarla təmin edilib. POS-terminalların quraşdırılması və nağdsız hesablaşmaların artırılması həcmnin istiqamətində Vergilər Nazirliyinin fəal iş aparması ölkəmizin iqtisadiyyatına bir töhfə olmaqla yanaşı, Azərbaycanın inkişaf etmiş Avropa ölkəsi olduğunu göstərir.

POS-terminalların quraşdırılmasının sürətləndirilməsi, digər informasiya texnologiyalarının tətbiqi onu göstərir ki, ölkəmizdə çağdaş bir vergi sistemi qurulub. Hesab edirəm ki, həyata keçirilən bu islahatlar birbaşa vergi ödəyicilərinin maraq və mənafeələrinə uyğundur, onların azad fəaliyyəti üçün böyük stimul yaradır. Sahibkarlığa yaradılan geniş imkanlar ölkəmizdə sahibkarların sayının artmasına səbəb olur, vergi ödəyicilərinin sayının artması isə dövlət büdcəsinə daxil olan vergilərin həcmnin yüksəlməsinə dərin zəmin yaradır. Bu tədbirlər nəticəsində ölkəmizin maliyyə bazası güclənir, iqtisadiyyatın inkişafı sürətlənir, insanların sosial rifahı yaxşılaşır.

Elbrus CƏFƏRLİ